

**DOBIÁŠOVÁ, Terézia: Vztah katolické církve a státu v bývalé NDR (1949-1989).
Bakalářská práce předložená k obhajobě na Institutu mezinárodních studií UK-FSV,
Praha 2008, 56 s.**

Bakalářská práce T. Dobiášové se věnuje tématu, kterému byla v SRN po r. 1990 věnována poměrně velká pozornost. Ostatně již bilance dosavadní literatury je jen stěží kompletní: soudě dle každoroční bibliografie, která ještě donedávna vycházela v časopisu *Kirchliche Zeitgeschichte* (dodnes pokračuje v elektronické podobě), problematikou „církvi za socialismu“ – v bývalé Německé demokratické republice – se po r. 1990 zabývaly desítky autorů. Nejednalo se přitom o práce pouze církevněhistorické – sledované téma proniká do širšího kontextu politických, sociálních i kulturních dějin. Je proto možno považovat za pozitivní tradici staršího „DDR-Forschung“, že jeho interdisciplinární důraz ovlivnil i zpracování této problematiky. Většina prací se tak úspěšně vyhnula zploštělým „dějinám pronásledování a persekuce“ církve, které naopak charakterizují značnou část analogických prací v ostatních zemích bývalého komunistického bloku (včetně předmětné produkce české, jakkoliv i zde dochází k pozitivnímu obratu).

Bylo plně legitimní, že se autorka rozhodla věnovat výhradně diasporní katolické církvi – toto téma je v kontextu dané problematiky zpracováno méně, a soudě dle recenzí v českých historických či teologických časopisech jen výjimečně u nás vnímáno či recipováno. Vzhledem k omezenému rozsahu bakalářské práce autorka upustila od kontextuálnějšího sledování státní církevní politiky (vůči katolické církvi) i s ohledem na strategii vůči evangelickým církvím (či ostatním menším křesťanským denominacím, resp. i k židovským obcím). Občas jí sice uniká i vnitřní dynamika církevního vývoje, který nereagoval pouze na limity státní politiky (a jí prosazovaný marxisticko-leninský „světový názor“), nýbrž podléhal i obecnějším sekularizačním procesům moderny – pokud i komunistický systém východoněmeckého typu budeme považovat za její součást. Zde by bylo vhodné uvést i některá náboženskociologická data, ta však – podobně jako v Československu (s výjimkou 2. poloviny 60. let) – byla značně zkreslena. K vnitřní dynamice vývoje ovšem patřily i podněty 2. vatikánského koncilu a jeho zvláště intenzivní recepce ve staré SRN: vždyť německá církev dodala koncilu své nejvýznamnější teology a myslitele – málokterá místní církev se ve své době také tak silně s koncilovou obnovou identifikovala! S takovou prudkou a komunisty nečekanou dynamikou nebyl stát v případě evangelických církví konfrontován, jakkoliv z jeho pohledu byla silnější evangelická církev mnohem „nebezpečnější“. Ostatně proměna pokoncilní církve (v NDR mnohem zjevnější než v Československu) časově korespondovala i s prolomením mezinárodní izolace NDR a s potřebou nově formulovat politiku komunistického režimu vůči novým výzvám. To se bezpochyby dařilo režimu v církevní politice mnohem lépe – neuchýlil se ke konfrontacím, k čemuž ostatně napomáhala linie „politické abstinence“ prosazovaná východoněmeckými biskupy (dle „osvědčené“ strategie berlínského biskupa kardinála F. Bengsche). K opomíjené vnitřní dynamice církevního vývoje patřil i pozoruhodný rozvoj ekumenismu. Síť ekumenických kontaktů (a ekumenického myšlení) byla tak silná, že zcela izolované sledování státní církevní politiky (jen) vůči katolické církvi je problematické. Autorka si ovšem těchto souvislostí byla vědoma, a i zde lze tuto obecnou výtku zdůvodnit omezenou plochou bakalářské práce, pro niž se zvolené téma postupně – tj. směrem k roku 1989 - jevilo být stále přesaznějším.

Práci T. Dobiášové proto doporučuji k obhajobě a navrhuji její klasifikaci – v případě přesvědčivého ústního výkonu při obhajobě – stupněm „výborně“ (1)

V Praze 10. června 2008